

Lectures d'estiu

Trobada: Brenda Navarro/Lucía Litjmaier

Anada i tornada Barcelona-Madrid L'escriptora mexicana i l'argentina parlen sobre dues ciutats que coneixen bé, on han viscut i que han retratat; a través de la literatura i des d'una òptica femenina, han posat les dues capitals a conversar de la part dolenta, les coses que molesten o que incomoden

“Quan deixes una ciutat és quan l'entens”

Brenda Navarro (esquerra) i Lucía Litjmaier fotografiades al barri de Tribunal de Madrid, on es produeix aquesta trobada.

DM CALB

BEGOÑA GÓMEZ URZAIZ

Sembla inversemblant que Lucía Litjmaier (Buenos Aires, 1977) i Brenda Navarro (Ciutat de Mèxic, 1982) no s'haguessin creat abans d'aquesta entrevista. Totes dues viuen a Madrid i pertanyen a la mateixa generació de narradores en espanyol, una que no està trobant problemes per compaginar l'exigència literària amb les vendes. Les seves dues últimes novel·les, publicades al març, van topant-se també a les taules de novetats, a les fires i a les prestatgeries de recomanats. *Cauterio* –la de Litjmaier, a Anagrama– i *Ceniza en la boca* –la de Navarro, a Sexto Piso– són propostes molt diferents, però tenen alguna cosa en comú: les seves protagonistes fan viatges d'anada i tornada entre Madrid i Barcelona, la qual cosa els permet a totes dues fer retrats molt precisos sobre aquestes dues ciutats en eterna tensió, retrats molt diferents dels que estem acostumats a llegir.

Elles també han experimentat aquest trajecte. Navarro va viure un temps a Barcelona, després d'arribar de Mèxic, i des de fa uns anys viu a Madrid. Litjmaier va arribar a Barcelona amb tot just set mesos de vida, i va viure-hi fins fa nou anys. És filla d'exiliats argentins i va ex-

plir part d'aquella experiència al seu anterior llibre, *Casi nada que ponerte* (Libros del Lince). Amb aquesta excusa, *Cultura's* les ha ajuntat per parlar d'urbanisme patriarcal, de les crítiques a l'esquerra des de l'esquerra i de per què cal dinamitar el relat oficial sobre aquestes dues ciutats amb què tenen una relació de turbulent políamor.

Què representa aquest viatge Madrid-Barcelona a les seves novel·les? Hi ha estat des del principi?

Brenda Navarro: En el meu cas, el viatge representa la fugida. Hi ha una cosa que no li agrada a la narradora, alguna cosa de Madrid que la incomoda molt. Necessita alguna cosa nova, que la faci sentir millor. Tenia clar que el viatge de la protagonista havia de ser territorial, no només personal. I em semblava interessant fer el Madrid-Barcelona pel que significa políticament. Jo el viatge el

vaig fer a la inversa i el que m'ha passat és el que passa sempre: quan deixes una ciutat és quan l'entens. Analitzeu els codis culturals més tard i acabes comprengent què vas ser quan ja no estàs al lloc. Suposo que és el procés natural de les migracions.

Lucía Litjmaier: Les dues protagonistes de *Cauterio* fan un viatge, el de la primera és un exili religiós i polític. I en el cas de la protagonista sense nom, ella va de Barcelona a Madrid en una fugida personal i això em servia per parlar de la deslocalització, és a dir què passa quan treus una persona del seu lloc natural.

B.N.: Quan arribes a un lloc nou pots inventar-te qui vols ser perquè ningú no et coneix. Això està molt bé perquè és el que m'interessa dins de la literatura, la performance dels personatges, com poden ells mateixos explicar-nos la seva veritat.

Em fa la sensació que totes dues s'ho han passat bé amb aquest assumpte concret, el retrat de les ciutats. Quina és la seva relació actual amb totes dues?

B.N.: Les estimo i les odio alhora. De les dues tinc experiències boníssimes. Sí que crec en la capacitat de la literatura per posar les ciutats a conversar amb la part dolenta, amb el que ens molesta i el que ens incomoda. Jo ho faig amb el tema de les cures i la Lucía també ho fa amb altres temes. Les ciutats ara mateix tenen una narrativa molt forta; Madrid la té, Barcelona la té, Mèxic també. Està bé que en la literatura desmuntem aquest discurs per sortir del dogma del discurs oficial.

L.L.: Quan llegia el teu llibre em va interessar molt la part en la qual parlaves del recorregut amb metro. A mi el que em sembla estrany és que la gent no parli de les ciutats als seus llibres.

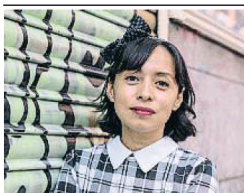
Les dues novel·les proposen una manera molt diferent d'explicar aquestes dues ciutats, sobretot Barcelona.

B.N.: No sé si era la intenció i no sé si sonarà molt essencialista, però crec que, com que les protagonistes són dones, veiem la ciutat lluny d'aquells discursos literaris que hi ha fins i tot a Llatinoamè-

Navarro: “Eliminem la bellesa patriarcal de les dues ciutats; és una visió femenina de racons”

Litjmaier: “Una migració és com estar ficada dins un tàper; el nucli que es forma és molt especial”

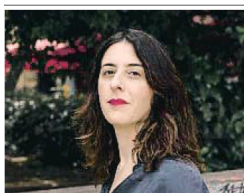
Lectures d'estiu

Brenda Navarro
L'escriptora va acudir fa uns dies a la cita del 'Cultura/s' OM CALB

Del boca-orella a l'èxit rotund

Brenda Navarro (Ciutat de Mèxic, 1982), que es va formar en el camp de la sociologia i els estudis de gènere, va debutar a la novel·la amb *Casus vacías*, un llibre breu i contundent que va guanyar el premi Tigre Juan i que d'inici va publicar de manera gratuïta a internet, a través de Kaja Negra. Només després que es convertís en un èxit rotund pel boca-orella i que el recomanessin autores com Fernanda Melchor, va accedir a llançar-lo a través de Sexto Piso, on també ha publicat aquest any la seva segona novel·la, *Ceniza en la boca*.

Lucía Lijtmaer
Retratada a Madrid, una de les seves ciutats OM CALB

Periodista i exitosa podcaster

Periodista, traductora i exitosa podcaster -conduïx al costat d'Isabel Calderón l'espai *Deforme semanal* a Radio Primavera Sound-, Lijtmaer va néixer a Buenos Aires però va arribar a Barcelona amb pocs mesos, quan els seus pares es van exiliar. Abans de publicar la seva primera novel·la, *Cauterio* (Anagrama), va escriure un assaig, *Ofendidos* (Anagrama), una *memoir* croada amb crònica, *Casí nada que ponerme* (Libros del Lince), i un llibre de divulgació feminista, *Yo también soy una chica lista* (Destino).

rica. Sento que a les dues novel·les el que fem és treure la bellesa patriarcal al poder de les dues ciutats. Sento que Barcelona està més dibuixada a les dues novel·les però també és perquè Madrid és així, una mica caos, és fragmentària, mentre que Barcelona està més cohesionada. Crec que hi ha una visió femenina que troba racons. Estic pensant en *La plaza del Diamant*. Després hi ha una altra Barcelona que podria ser la de Mendoza. Hi ha maneres diferents de veure homes i dones aquestes dues ciutats.

L.L.: És que Rodoreda és la més moderna. Pensant en bons retrats de la Barcelona actual, se m'ocorre també Gonzalo Torné. El que crec és que hi ha una construcció discursiva al voltant de Barcelona i Madrid que té a veure amb el relat municipal. En el cas de Barcelona, "la millor ciutat del món", és aquest estar content amb el lloc en el qual t'ha tocat viure. A mi em resultava interessant trencar amb això des d'un lloc que no parteix del costumisme.

Totes dues practiquen una crítica molt afilada amb moviments que els toquen de prop. A *Cauterio* hi ha un masculista de la nova esquadra, a *Ceniza*, unes feministes universitàries menys solidàries del que creuen.

L.L.: En el meu cas, ni els personatges femenins ni la resta de personatges no són éssers de llum, i això és l'interessant. A mi no m'interessen les històries de bondat. Al situar la novel·la en un espai molt concret, a Barcelona després d'aquella idea triomfalista que assolí el seu zenit abans de la crisi econòmica, em servia per tractar el tema dels nous municipalismes i la bondat en la voluntat política. A més, si parlem de masculisme, m'hauria resultat molt fàcil construir un personatge de dretes o d'ultradreta que en l'àmbit privat és masculista, però això no m'interessa. Jo puc parlar del masculisme d'esquerres.

B.N.: Hi ha una necessitat de creure que els qui estan buscant la justícia són persones pures, i en la realitat no és així. Està bé esquarterar-ho. En la política el passat sempre apareixerà. Ningú no és honest quan entra en política. No puc suportar aquella idea de: "Serem tots impoluts, tenim la veritat pura". Hauríem de començar a ser més honestos. Ni a l'esquerra hi ha gaire puresa, malgrat que es vulguin presentar com a molt honestos.

Tenir també molt a mà aquella mirada externa, aquest prisma llatinoamericà, els dona un avantatge a l'hora de contemplar la realitat espanyola?

L.L.: A mi em fa molta gràcia quan em diuen "escriptora argentina". Crec que diu més del que m'ho diu que de mi. Al meu anterior llibre ho deia: una migració és com una illa, com estar ficada en un tàper. El nucli que es forma és molt especial i el llenguatge intern no és el que es parla fora. Com a nena, em va sorprendre la primera vegada que vaig anar a l'escola, on la gent no parlava com els meus pares i els seus amics.

B.N.: La llengua materna és l'única que t'emportes quan et mous del lloc. Allà ja has de decidir si la vols protegir de manera que sigui impermeable o si l'obres al que vulguis performar. Jo de vegades parlo en castellà, però continuo pensant en mexicà. Les meves filles parlen madrileny i es comuniquen amb mi en una llengua materna que ja ni tan sols ho és. Sempre penso que la meua novel·la del que parla en realitat és de la transformació de la llengua materna de la protagonista. Ella comença parlant molt mexicà i acaba parlant un castellà llatinoamericà que jo cada vegada sento més als carrers de Madrid i de Barcelona. |

LA RECOMANACIÓ DEL CRÍTIC

JULIÀ GUILLAMON

L'escriptora Mercè Ibarz reuneix per a aquest estiu dos volums de contes a 'Contes urbans' LUCIA BONET

Passat l'estrés cultural de la pandèmia, un moment de 'relax', amb reedicions, llibres de culte i noves vies

Un petit descans

La pandèmia va provocar un mal de panxa general al sector del llibre: hi va haver un moment que tothom va pensar que el sistema no aguantaria. Van ser mesos de solidaritat, d'empena compartida, d'invents diversos. La cosa no va acabar tan malament com això i quan la situació es va normalitzar una mica vam tenir diverses manguerades de llibres que no havien sortit en el seu moment o que havien quedat per distribuir. Tothom tenia ganes de ser-hi i que se'n parlés. En definitiva: hem passat dos anys d'estrés, amb molts llibres per triar, molts autors nous i una intensa trompeteria que van culminar en un Sant Jordi que, si no hagués estat l'únic dia de l'any que haplogut en un país on ja no plou mai, hauria estat històric (i déu n'hi do com va funcionar). Ara hi ha un aflujament general, fruit de les tensions viscudes i de la manca de paper. També està bé tindre un estiu per recuperar, rellegir i parar atenció a llibres que no són tant de la flamarada.

Els primers llibres que els vull recomanar són dues reedicions: *Contes urbans* de **Mercè Ibarz** (Anagrama) i recull dels volums de fa anys: **A la ciutat en obres** i **Febre de carter**. Va ser el pas del món originari de Saïd, que també ha estat recuperat i actualitzat al **Triptic de la terra**, cap a una nova experiència urbana complexa, feta de realitat i memòria, material i espiritual. Molts lectors, que quan es van publicar aquests llibres, el 2002 i el 2005, no hi eren, els descobriren i s'hi descobriren.

Eduard Màrquez comparteix amb Mercè Ibarz l'interès per les grans qüestions globals que va suscitar la guerra de Bòsnia. Apareix a **La palmera de blat** d'Ibarz i a **El silenci dels arbres** d'Eduard Màrquez, que *L'Altra* incorpora al seu catàleg vint anys després de la primera edició. És una novel·la breu, simbòlica i humana, sobre el patiment i el paper de l'art -la músi-

ca- en els grans drames col·lectius. La casa de la creació té les portes obertes, ara que hi torna a haver guerra a Europa.

Dos llibres de novetat surten de la pandèmia: **Sense futur** de **Joaquim Carbó** (*Destino*) i, no tan lluny com sembla, **Tardes de diumenge** de **Vicenç Altaïó** (*Comanegra*). Carbó és un dels sèniors de la literatura catalana, ja té noranta anys i veu com el seu món personal es va engrunant. Les trompades culturals col·lectives també l'afecten, però intenta no fer-s'hi gaire mala sang. És el reconeixement final de Carbó com a autor per a adults. Vicenç Altaïó ha passat de la hiperactivitat com a gestor cultural i, darrerament, actor de pel·lícules, a una vida més o menys contemplativa. Des d'aquesta posició passa revista a quaranta anys de cultura, des de Tàpies i Brossa, al xef Paco Pérez. Amb una intenció de recapitulació equivalent, però des d'un punt de vista càustic, **Albert Roig** fa el seu balanç a **Els possibles** (*L'Altra*) amb els referents de Blai Bonet, Gabriel Ferrater, J.V. Foix i Joan Vinyoli.

I ara, els llibres d'acció. El que he llegit més de gust és **La mesura de l'home** de **Javier Rivadeneyra Moll**, que és el nom que **Hector Calvo** fa servir per escriure els seus contes de ciència-ficció en català. Els edita **Males Herbes**. S'ha definit com a clàssic instantani i li escau d'allò més. És el món d'ara projectat en el futur i són els temes l'espai clàssic de la ciència-ficció, com si fos acabat d'estrenar. Ja m'han sentit parlar, les darreres setmanes, de la literatura senzilla, de problemes humans. Si els agrada, els recomano **Matriòques** de **Marta Carricero Hernandez** (*Quaderns Crema*), que connecta la impossibilitat de tenir canalla amb el drama de tenir-ne per força, i **La illa de les coses impossibles** de **Laura González** (*Columba*), sobre de quina manera els accidents trastocuen la vida petita, consentida i burgesa. |

També està bé: tindrem un estiu per recuperar, rellegir i parar atenció a llibres que no són tant de la flamarada